

Roth, Joseph – Hotel Savoy

Weer zo'n onnavolgbaar mooie roman van deze journalist annex schrijver uit het interbellum ofschoon: Joseph Roth was veel meer dan dat. Hij diende in het Keizerlijke leger tijdens de eerste wereldoorlog en was nadien vooral chroniqueur van het Habsburgse Rijk als journalist en romancier, novellist, schrijver. Benno Barnard over Joseph Roth: "Als één schrijver voor mij het oude Europa belichaamt, dan wel Joseph Roth. Wat een droevig genot hem te lezen". En dat is precies de sensatie die Joseph Roth bij je teweeg brengt: een droevig genot. Of je nu de Radetzky mars leest, het Spinnenweb of het Sprookje van de 1002e nacht, telkens weer vereenzelvig je je als lezer bijna als vanzelfsprekend met de hoofdpersonen van Roth; je hoopt tegen beter weten in dat ze het kleine beetje geluk mogen proeven dat het leven de moeite waard en – al is het maar voor heel even – mooi kan doen lijken.

Maar de mensenwereld van Roth is niet opgewassen tegen de machinerie van het wereldgebeuren, de overweldigende en het individu negerende kracht van de geschiedenis. En ofschoon Joseph Roth vooral de chaos, onrust en verwarring van een na de Eerste Wereldoorlog in verval rakend Habsburgse Rijk laat zien, zijn zijn romans van alle tijden. En de wijze waarop hij zijn personages beschrijft laat zien hoezeer hij, chroniqueur van eigentijdse geschiedenis bij uitstek, het individu niet kon, niet wilde negeren. Hij beschrijft hen met liefde en mededogen en laat hen desondanks in hun volledige menselijkheid zien, ongeacht hun gebreken of karaktergebreken. Een ontspoorde mens is bij hem nooit alleen maar een misdadiger of wreedaard zoals een mens met het hart op de juiste plaats ook nooit zonder zwakheden is.

Zo ook beschrijft hij hoe Gabriel Dan uit de oorlog van het Russisch front terugkeert en onderweg enkele weken blijft hangen in een naargeestig en tegelijkertijd intrigerend en gebeurtenisvol hotel, Hotel Savoy. Het is een korte novelle

die in vier delen naar een dramatische en tegelijkertijd onontkoombare climax toewerkt en in de tussentijd passeert een rijk geschakeerd scala aan personages de revue: het mooie, door Gabriel Dan versmadede meisje Stasia, de hotelhouder Kalegouropoulos, de hilarische reus Zwonimir en de rijke naar Amerika verhuisde Henry Bloomfield wiens vader Jechiel Blumenfeld heette en nog veel meer. Gabriel voelt zich kil en onverbonden. Hij weet dat hij in gemeenschap met zijn omgeving leeft maar er is hoogstens sprake van een tijdelijke band. Een prachtige scène wanneer hij zijn vriend Zwonimir hierover spreekt: "Ik ben een egoïst," zeg ik, "een echte egoïst" "Een geleerd woord," wijst Zwonimir me terecht. "Alle geleerde woorden zijn schandalig. In gewone taal zou je zoiets lelijks helemaal niet kunnen zeggen."

Toch is het alsof Roth de meeste overlevingskans toedicht aan degenen die ongebonden is maar tegelijkertijd weet ook hij dat overleven in eenzaamheid zeer betrekkelijk is. Hoe het Gabriel zal zijn vergaan, we weten het niet. Hij is wijzer geworden en realiseert zich dat hij Stasia nooit had moeten laten gaan. Misschien vond hij ergens op zijn weg rust en iets dat je wellicht klein menselijk geluk kon noemen. We weten het niet en de geschiedenis maalt er niet om, zij maalt door, onontkoombaar en onstuitbaar.

Joseph Roth is van de allergrootste schrijvers uit de vorige eeuw en wat is het inderdaad een droevig genot om hem te lezen!

Enno Nuy 2003